خطبه فاطمیه

متن عربی و ترجمه فارسی خطابه حضرت زهرا علیها السلام
مقابله شده با ۱۷ نسخه به ۲۲ سند

محمد باقر انصاری
سید حسین رجایی

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور	:	خطبه فاطمیه
مشخصات نشر	:	تهران : انتشارات اسلامی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۸۰ ص.
شابک	:	978-600-5490-22-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپای مختصر
یادداشت	:	این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شناسه افزوده	:	رجایی، سیدحسین
شناسه افزوده	:	انصاری، محمدباقر
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۷۶۴۹۶۳

خطبه فاطمه

(متن عربی و ترجمه فارسی خطابه حضرت فاطمه زهرا علیها سلام)

مترجم: محمدباقر انصاری - سیدحسین رجایی نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

لیتوگرافی و چاپ: شمسه خوش نگار تیراژ: ۲۰۰۰ جلد ناشر: انتشارات اسلامی

مقابل دانشگاه تهران - خیابان فخررازی - خیابان شهید نظری غربی - کوی فرزانه - پلاک ۸

تلفن های تماس: ۶۶۴۰۵۲۵۱ - ۶۶۹۵۸۵۵۳ قیمت: ۱۰۰.۰۰۰ ریال

www.eslamipub.com

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحیم

پس از فتح فدك، آیه «وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ» نازل شد، یعنی «حق خویشان را به آنان بده». پیامبر ﷺ از جبرئیل پرسید منظور چه کسانی هستند و این حق کدام است؟ جبرئیل از طرف خداوند عرضه داشت «فدك را به فاطمه عطا کن».

پیامبر ﷺ حضرت زهرا علیها السلام را فراخواند و فرمود: «خداوند فدك را برای پدرت فتح کرد، و چون لشکر اسلام آنجا را فتح نکرده‌اند مخصوص من است و تعلقی به مسلمانان ندارد، و هر تصمیمی بخواهم درباره آن می‌گیرم. دستور خداوند نیز بر عطای آن به تو نازل شده است، و پدرت به دستور خداوند فدك را به تو عطا می‌کند. آن را برای خود و فرزندانت بردار و مالك آن باش».(۱)

حضرت زهرا علیها السلام عرض کرد: تا شما زنده هستید من نمی‌خواهم تصرفی در آن داشته باشم. شما بر جان و مال من صاحب اختیار هستید. پیامبر ﷺ فرمود: «ترس آن دارم که نااهلان، تصرف نکردن تو در زمان حیاتم را بهانه‌ای قرار دهند و بعد از من آن را از تو منع کنند». عرض کرد: آن گونه که صلاح می‌دانید عمل کنید.

www.ketab.ir

سند فدك

پیامبر ﷺ ورقه‌ای خواست و امیرالمؤمنین علیه‌السلام را فراخواند و فرمود: «سند فدك را به عنوان بخشوده و اعطایی پیامبر بنویس و ثبت کن». امیرالمؤمنین علیه‌السلام آن را نوشت، و خود حضرت با ام‌ایمن بر آن شهادت دادند. پیامبر ﷺ در آنجا فرمود: «ام ایمن زنی از اهل بهشت است». حضرت زهرا علیهاالسلام آن نوشته را تحویل گرفت، و هنگام غصب فدك، آن را آورد و به عنوان مدرك ارائه فرمود.(۲)

سپس پیامبر ﷺ مردم را در خانه حضرت زهرا علیهاالسلام جمع کرد و به آنان خبر داد که فدك از آن فاطمه علیهاالسلام است، و در همانجا از درآمد آن به عنوان اعطایی فاطمه علیهاالسلام بین مردم [illegible] کرد. بدین صورت تصرف مالکانه آن حضرت در فدك را به آنان نشان داد.

فقرا مصرف کنندگان درآمد فدك

حضرت زهرا علیهاالسلام در سرزمین فدك نماینده‌ای قرار داد و کارمندانی را تحت فرمانش سپرد، که پس از محاسبات لازم و پرداخت مخارج، خالص [illegible] سیانه را خدمت حضرت زهرا علیهاالسلام تقدیم می‌نمود.

هر ساله حضرت به اندازه قوت خود از درآمد فدك بر می‌داشت و بقیه را بین فقرا تقسیم می‌کرد؛ و تا هنگام رحلت پیامبر ﷺ این شیوه ادامه داشت [illegible] و چشمان بسیاری از نیازمندان منتظر رسیدن درآمد فدك بود تا از بخشش فاطمه علیهاالسلام زندگی خود را سامانی بخشند.

آغاز ماجرای فدك

ده روز پس از رحلت پیامبر ﷺ(۴)، مأموران ابوبکر به دستور خاص او به فدك رفتند و نماینده حضرت زهرا علیهاالسلام را از آنجا اخراج کردند. مهاجمین ملك فدك را

www.ketab.ir

غصب نمودند و درآمد آن را به طور کامل برای مخارج حکومت غاصبانه خود صرف کردند. آنان کوچکترین توجهی به سابقه مفصل امر الهی و کلام و عمل پیامبر صلی الله علیه و آله در مورد فدك نکردند و سند و شاهدان آن را نادیده گرفتند.

طی چهار سال مالکیت و تصرف حضرت زهرا علیها السلام به عنوان دوران شیرین فدك طی شد، تا آنگاه که دوران غصب آن فرا رسید و شیرینی گذشته را به کام فاطمه علیها السلام و شیعیانش تلخ کردند.

امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهما السلام در آن فاجعه تلخ، به بیدار کردن مردم پرداختند، و بسیاری از آنچه باید در روزهای غصب خلافت می‌فرمودند در سایه غصب فدك بیان کردند.

منابع خطابه حضرت زهرا علیها السلام

متن مفصل و کامل خطبه حضرت زهرا علیها السلام در ۱۷ کتاب از مدارك اسلامی با ۲۳ سند نقل شده، که این منابع هم اکنون چاپ شده و در دسترس است. اسناد خطبه در مجموع مدارك به ۹ نفر منتهی می‌شود: امام حسین علیه السلام، امام باقر علیه السلام، حضرت زینب کبری علیها السلام، عبدالله بن حسن بن حسن، ابن عباس، عایشه، ابوهشام محمد، عوانة، ابن عایشه.

همچنین سخنان حضرت زهرا علیها السلام خطاب به زنان مهاجر و انصار با ۸ سند نقل شده که به ۵ نفر منتهی می‌شود: امیرالمؤمنین علیه السلام، امام زین‌العابدین علیه السلام، فاطمة بنت الحسین علیها السلام، ابن عباس، عطیة عوفی.

۱۷ منبع ناقل خطبه حضرت به شرح زیر است:

۱. دلائل الامامة: ص ۱۲۹ - ۱۰۹.
۲. الاحتجاج: ج ۱ ص ۱۴۶ - ۱۳۱.
۳. کشف الغمة فی معرفة الأئمة علیهم السلام: ج ۲ ص ۱۲۰ - ۱۰۵.
۴. شرح نهج البلاغة: ج ۵ ص ۱۰۵.

www.ketab.ir

۵ . الشافی فی الامامة: ج ۴ ص ۷۸ - ۶۹ .
۶ . شرح الاخبار فی فضائل الائمة الاطهارعلیهم السلام: ج ۳ ص ۴۰ - ۳۴ .
۷ . الطرائف: ص ۲۶۶ - ۲۶۳ .
۸ . الدر النظیم فی مناقب الائمة اللهامیم: ص ۴۸۳ - ۴۶۵ .
۹ . الکتاب المبین: ص ۱۹۰ .
۱۰ . انوار الیقین فی امامة امیرالمؤمنین علیه السلام: ص ۲۷۸ - ۲۷۶ ۲۷ .
۱۱ . منال الطالب فی شرح طوال الغرائب: ص ۵۲۹ - ۵۲۸ ۵۰۷ - ۵۰۱ .
۱۲ . شرح نهج البلاغة)ابن ابی‌الحدید(: ج ۱۶ ص ۲۱۵ - ۲۱۱ ، ص ۲۳۴ - ۲۳۳ .
۱۳ . التذکرة الحمدونیة: ج ۶ ص ۲۵۹ - ۲۵۵ ح ۶۲۸ .
۱۴ . نثر الدرر: ج ۴ ص ۱۵ - ۸ .
۱۵ . بلاغات النساء: ص ۱۲ - ۱ .
۱۶ . الفاضل فی صفة الادب الکامل : ص ۲۱۳ - ۲۱۰ .
۱۷ . نسخه علامه قزوینی، که در کتاب »فدک«: ص ۱۴۵ آورده و ویژگی خاصش را مقابله آن توسط چند نفر از علما نسخه ... ص بیان نموده است.

همچنین ۳ منبع زیر قسمت‌هایی از خطبه را نقل کرده‌اند:

۱ . معانی الاخبار: ج ۲ ص ۲۹۶ - ۲۹۵ ، ج ... ص ۳۸۵ - ۳۸۴
۲ . امالی الطوسی: ص ۳۸۴ .
۳ . نسخه علامه مجلسی، که در بحار الانوار: ج ۲۹ ص ۳۱۱ آورده است.

تنظیم و ترجمه متن کامل خطبه حضرت زهرا علیها السلام

متن عربی خطابه حضرت زهرا علیها السلام بارها طبق روایت کتاب «احتجاج» منتشر شده، ولی متن حاضر طبق منابع و اسنادی که ذکر شد پس از مقابله و تطبیق آن در مدارک بیست گانه‌اش تنظیم شده است.
کیفیت تنظیم خطبه و مقابله نسخه‌ها و موارد تکمیلی آنها نسبت به یکدیگر در کتاب «اسرار فدک» بیان شده، و طالبین می‌توانند به آن کتاب مراجعه نمایند. در کتاب حاضر، متن خطبه بدون پاورقی و ذکر نسخه‌ها در ۳۷ بخش تقدیم خواهد شد.

با اقدامات دقیقی که پس از غصب فدک انجام گرفت و برنامه آن از سوی مقام

www.ketab.ir

عصمت داده شد و مجری آن هم خود امیر المؤمنین و حضرت زهرا علیهما السلام بودند، خط سیری که به ثمر رسید که نتیجه‌اش برای آینده‌های بلند مدت تشیع باقی ماند.

ما با کلام فاطمه علیها السلام که نور است، به مقابله با دشمنان او آمده‌ایم که ظلمت و تاریکی‌اند؛ و پیداست که ظلمت در مقابل نور محو شدنی است. در آرزو روزی که آخرین وارث فدك اسراری از حقایق آن را برایمان باز فرماید.

محمد باقر انصاری، سید حسین رجائی
قم ، فاطمیه ۱۴۳۶ ، بهار ۱۳۹۴

www.ketab.ir